

Lacné čítanie. Sväzok XXIII.

Vydáva M. BENOVSKY.

Majáles.

Obrázok zo žiackeho života.

Napísal

Irievič.

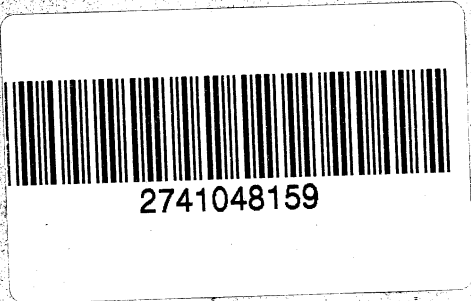
Cena 10 kr.

V Trnave 1891.

Tlačou a nákladom Adolfa Horovitz'a.

2FS

Revízia
907

Signature _____
Čís. prílohy P 80. 4 2. 3
Čís. Inv. don. 4. 5. 4. 8/58
Ľľoyenská pedagogická fakulta
v Bratislave

Majáles.

To meno elektrisuje študenta tak, jako vojaka urlaub (= malý oddych doma), a čo pre žiaka vakácie, to pre vojaka obšit (= Abschied = prepustenie navždy od vojska). A vtedy si jeden i druhý náležite odľúknu, oddychnú od mnohých trampôt; veď študent a vojak patria tak rečeno — do jednej kategórie, do jedného oboru, a povedal bych veru i to, že obidvaja za jeden a ten istý povraz tahajú.

Nuž prečo?

Hja preto, bo obidvoch tuhý povraz povolania viaže k nastat majúcim príkrym borbám a srážkam v živote. Povraz po taliánsky sa volá: corda, a preto i Slováci často užívajú to cudzé meno a hovoria: chlapani, šuhajci, do kordy, t. j. do práce, do roboty vášho povolania. Odtiaľ i tenký, ale pri tom mnoho značiaci biely povrážtok u rehoľníkov = mníchov. Tiež korda.

Veru študent a vojak sú sebe skoro tak rovní, jako vajce vajcu. Veľmi malý rozdiel je medzi nimi. Pozostáva zväčša len vo veku, a tu i tu aj vo zroste. No ale čo sa veselosti týka, v tom ich nik neprevýši, v tom sú celky doma, v tom sú rozväzení. Veď sú aj mladí!

Jeden i druhý z týchto šarvancov je v najpeknejšom veku začas vo cviku, no povedzme v ostrej korde, kde ich majstri po majstrovsky do kordy berú, však ale mnohokrát aj sami cvičiť sa musia.

Študenta na pr. najprv cvikujú vo škole, a potom ho pustia, aby sa doma sám cvičil, t. j. aby rozmýšľal

o tom, čo vo škole bolo hovoreno. Ktorý žiak teda napuňte na prednášky učiteľove pozoruje, a potom o nich trvanlivo doma — bárs i pri kozúbku — rozmýšľa, istý môžeš byť, že z takého šuhaja svojim časom užitočný človek sa stane. Teda, študenti, toho pravidla sa vždy držte: vo škole pozorovať, doma rozmýšľať, a — naučíte sa poriadne myslieť. A to je hlavná vec pre muža, aby vedel správne myslieť. Za našich dní to jakosi pomätene vyziera vo všetkom, a síce preto, bo ľudia len blúžna a nič nemyslia. A z takého blúžnenia potom ani Cirkev, ani národ, ani človečenstvo nič neziska, ba naopak škoda a prevraty sa zjavujú v hrozných pomeroch. — Kto do školy chodíš, abo chodit chceš, toho pravidla sa drž: vo škole pozorovať a potom rozmýšľať, — tak neskoršej i vo svete, v tej veľkej škole svetskej, t. j. v tej najväčšej universite tiež ostaneš usilovným a staneš sa užitočným, osožným pre mnohých. Ľahko sa vynajdeš v každej veci. Len nikdy sa neuč nazpamät, pokým vec svojim rozumom, jako múku kvasom nepremiesiš. Bo keď rozmýšľaš o dákom predmete, už ho v duchu obzieraš voľky nevoľky zo všetkých strán, a vtedy sa ti pod jedným aj počínajú v tvojej rozumnej hlávke myšlienky rodiť, a keď si ich dost nasbieral, vyrúta, vyroja sa akoby elementárnou silou von do sveta, aby čo pekného v nich — ujímalo sa v srdciach ľudských k ďalšiemu vývinu a rozkvetu blahodarnému.

Však ale, milí šuhajci, obzierate-li dáky predmet, musíte ho aj do pravého svetla postaviť a ho aj v blízkosti obhliadnuť, aby ste zdravý úsudok o ňom udat mohli. Keď vám slnce pri čítaní listu na pr. opačnú stranu osvetluje, jaká to bieda vtedy s čítaním, tak že vám litery z jednej i druhej strany sa sbijajú pre tú príčinu, že svetlo nepadá na písmo tak, ako treba. A to je veľká patália, keď sa kto nevyzná hneď vo veci. Ďalej treba predmet i z blízkosti obzret. Veža (turňa) sa

ti zdá byť okruhlou z daleka, prístup k nej bližšej a zbadáš, že je štvorhranná abo viachranná. Preto kto rád jedáva jedla s paprikou, nenasledujú, žeby bol Maďarom, môže byť i tuhé Slovačisko, keď sa mu lepšej do tváre prostosrdečnej prizreš. Preto musíš, šuhajčku slovenský, veľkú starosť mať pri myslení na myslenie! Prečože sú pp. Jezuiti takí chýreční, šikovni, múdri, či nie preto, že často rozmyšľajú? Prečože daktori neprospeievajú v drahých vedách? Preto, lebo sa mnoho učia, mnoho čítajú, ale pri tom zhoľa nič nerozmyšľajú. Samé čítanie mnohé a povrchné učenie sa bez rozmyšľania neučinilo nikoho vysoko učeným. Že potom takí ľudkovia malicherné myšlienky vydávajú zo svojej, pravda len cudzimi plodami našušorenej hlavy, to sa samou sebou rozumie. A preto non multa, sed multum. Nie všeličo, ale o jednom predmete dobre a všestranne sa vedieť vysloviť, to prezradzuje rozumom hýbajúceho muža. Za to i starí Rimani hovorievali: *lectorem unius libri timeo!* Čo jednu knihu číta, takého sa boj. Bo ten rozmyšľa o každej vete, asnaď vari o každom slove, a tak si stvorí samorodný myšlienkový chrám, bár aj na základe iných ideí. Bo kto len do sveta číta a nerozmyšľa, ten veru nevyvábi z diery ani sysla. —

Tak to robia i veľkomestské dámy, čo romány a naničhodné knihy čítajú a to ešte s takou dychtivosťou, dobre im oči nevypadnú; a keď sa ich opýtaš, čo čítaly, odpovedia, že len čítaly, ale čo čítaly, toho sa od nich nedozvieš. Bo ony len očima hnaly po riadkoch, rozum ale uhaňal kdesi po toaletách, a či majálesoch a iných plesoch. To znamená mútiť a masla nedostat. Mnohé dámy sa nazdávajú, že keď toľko a toľko románov prázdnych na krásne myšlienky poprečitovaly, že už tým samým i zmúdrely a vzdelaly sa. — Horká vaša brinďa! Múdrost a vzdelanosť opravdivá nečerpe sa zo zkažených a nemravných rozširujúcich spisov, ale z

krestansko-katolických kníh cibří sa rozum a čistí srdce. Bo keby to stálo, že z mnoho čítania všelijakých — tu i tu jedovatých — kníh múdrosť by sa dala čerpať, v tom ohľade by zaiste veľkomestské dámy vynikaly. Tomu ale nie je tak. Verte mi, rodáci drahi, s takými, čo len čítajú a nerozmýšľajú, nedá sa dúfanlivo a živo ani rozprávať. Kde srdce krestanskou naukou nie je pre-siaknuté, tam o roztomilom zabávaní ani reči byť ne-môže. Kto sa samostatne chodiť, samostatne myslieť ne-naučil, s tým bieda chodiť, bieda shovárať sa; takého musíš, človeče dobrý, i v chôdzi podopierať i v rozhovore na všeliaké nedostatky upozorňovať. Taký je vždy ma-loletý, i chytrý sa stane otrokom jak na tele tak i na duchu. Konečne i tam zajde svojim tarbavým krokom, kde loj kopú. —

Ja neviem, jako prišlo, jako nie, ja už za študent-stva svojej hlavy som sa držal, ale pritom hlavatým som nikdy nebol. Zato mi istý professor často hovoril: Sie sprechen mir immer aus dem Hausverstand. Pravda, bo on rád mal, keď mu žiak od slova do slova dľa knihy lekcii vyrepetil. Ja som si vždy, nakoľko sa to dalo, každú lekcii na svoje slovenské koliesko (= ro-zum) natiahnul a dobre išlo, najmä keď som ho natrel olejom, masťou usilovnosti a objal pevne obručou (= rá-fom) vytrvanlivosti. Neráčte sa tuná na tom zastaviť, že rozum, tento veľký, vzácny dar Boží s kolieskom po-porovnávam. Často sa pridrižiam porovnania ľudu pospo-litého. Ľud náš veľmi ostro pozoruje. Keď niekto do sveta blúzni, jako čoby gebule bol polknul, o tom ho-vorí, že o jedno koliesko viac alebo menej má v hlave, alebo sa mu veľmi len nahlo. Nech každý Slovák živo a smelo obracia to koliesko, aby mu nezahrdzavelo, veď o mnoho je lepšej, keď sa iskry husto z neho sypú.

No kde ma to zaneslo to moje pero; dobre že je nie krýdlaté, bo by vari ešte inam letelo so mnou. Za-

vzal som si paralelu = rovnobežnú čiaru ťahať medzi žiakom a vojakom, a tu hľa, kam som zabehol. No nič to, všetko sa dá napraviť, keď len dobrá vôľa u ľudí. U mňa, chvála P. Bohu, je vždy . . .

Teda študenta cvičia vo škole a žiadajú, aby sa evičil doma, t. j. aby rozmýšľal. Od vojaka, chudáka, to nežiadajú, vymuštrujú ho dobre v poli a myslia zaň druhí. Najviac, čo mu tak sub rosa dovoleno myslieť, po tichy zašomrať abo dáky improvisovaný helement tam z hora chmár na svojho muštraša, obyčajne felebra (= feldwebela) v srdci vzbudit'. Človek by ani nemyslel, nakoľko bakovi kontemplatívny život odporúčajú. Keby bakančošovi dovoleno bolo rozmýšľať po svojsky o tom, čo videl, čo počul, čo robiť musel pri vojančine: to by on na druhý deň také veci pospominal svojmu felebropi, za ktoré by sa mu ten zaiste nepoďakoval. Baka má len poslúchať, to je jeho summa zákona vojenského. Čo má myslieť, o to nech sa nikdy nestará, myslia zaňho iní. Čo vo svojom srdci prechováva baka, na to sú jeho predstavení nikdy nie zvedaví — no a najmenej jeho feleber. To si môže len pre seba zadržáť. Zjaviť svoje bakančošské mienky o službe vojenskej, alebo niečo ostrejšie odpovede dávať p. felebropi, nie veľmi radi slúchajú v kasárni, ba i nemilo odplácajú. No a keď sa oproti subordinácii (= poddanosti) vojenskej previniť, utrží si bez všetkého jednania retiazku železnú, nie na kešeňové hodinky, ale na nohy a ruky, tak že o krátky čas môže sa z chlapa formálny cifferblatt zrobiť, na ktorom noha veľký a ruka malý cajger (= Zeiger = rúčku) predstavuje. Taká hodinka zreputuje len vtedy, jakby poslušnosť obrazená bola. Taká z chlapa učinená hodinka ide sice (= bije srdce), lenže rúčky nepohybujú sa. Veru, veru ťažko to želiezka nosiť! Sputnaj arabskému koňovi nohy — a uvidíš, jakó bude skákať. Nedaj národu bársktorému príležitosť, vzde-

lat sa vo svojej materčine — a shliadneš, jako bude kračať. Non modo Romanorum, sed modo cancorum! Kde niet svobody, tam niet vzletu, niet pokroku! Svoboda, svoboda, anjel môj milený, za teba ja dýcham tu na našej zemi. Jako slnečník obracia svoj kvet ku slncu, tak aj duch ľudský túži za svobodou — až ku koncu.

Vidíte krajanja, všetko dychtí po svobode, nado všetko mládež, žiak a vojak; slovom tí, čo sú v ostrej muštre. Preto túžba u oboch po majálesi, t. j. krátkom oddychu. Keď skriknu na vojaka: hapták (= habt Acht), to musí zo seba positúru vystruhnúť, ani čoby palicu polknul: musí zapomnúť, že bol dakedy civilom. To slovo a či kommando: hapták vystre chlapa náležite, dobre mu žily nepotrhá v svaloch. Nuž či div potom, že jeden i druhý, žiak i vojak čím skorej usilujú sa vysvobodit' z takého napnutého cviku a povystierať sa aspoň raz dľa svojej chuti? Veď je to v skutku aj mnoho dakedy pre tú zlatú mládež, ustavične byť napnutou, vystretou, jako remeň na kopyte. Vojak, chudák, napína telesné svoje sily, žiak zase duševné. Jeden hmotnú, druhý duševnú strunu natahuje. Študent sa mnohé roky krčí v lávke, ale za to ho majú potom v živote vyprášať — pravdy nadobudnuté v škole; pritom ale nie len seba samého, ale aj iných na duchu zkrpatelých smrteľníkov povinný je neskoršej kriesit, vyprášať a na pravú cestu privádzať, jestli by boli z prirodzenej dráhy skrivili. Svojmu pokrevnému ľudu má vždy byť hotový k pomoci, ku poteche. Vojaka zas viac natahujú do hora, aby bol štihlý, rovný sta slovenská jedľa, aby v príhodný čas vedel shora unižovať, porážať zpupného, pyšného nepriateľa. Tu veru nemožno zazliť ani jednomu, keď si chcú niekdy bene zrobit podľa svojho gusta. Žiak sa strojí vyprostit' od nemilého krčenia, pán vojak zase sbit' údy dovedna od mnohého natahovania. A tu len na príležitosť striežu, jako kaňa na dážd. Taká príležitosť

nadide študentovi pri majálesi a vojakovi pri urlaube. Tie slová veľmi radi vidia mladá šarvanci. Treba to aj vidieť, ako tie názvy účinkujú na živých chasníkov. O novom svete snivajú pri zvuku tých sladkých slov. A bars by na všetko zapomli, majáles a urlaub nevypadnú im nikdy z hlavy. — A tu konečne post tot discrimina rerum = po toľkých nesnádzach prichádzam k svojmu majálesu, ktorý ani mne z hlavy ešte nevyšumel, a to preto, bo bol ostatný v žiackom živote, a ako taký i najlepší, dľa anglického: last not least — čítaj: last not list = ostatnie nie najplnšie! —

Život študentský! Zlatá doba, tys' krásna mladosti ozdoba. Rád o tebe sníva si žiak, no tiež niemenej i vojak. Jak Slovák miluje si les, tak práve i žiak majáles.

Veru, veru rodáci drahí, ešte i teraz meno majáles tak pôsobí na mňa, jako lén za onoho pekného času, keď som v školských lavkách sedával, a veru odtedy Lyskovania a Lykavčania pekný kus krivánskeho dreva sehnali dolu naším bystrým Váhom ku brehom Dunaja. A vskutku, nech lén počujem spomínať majáles, už mi nohy, kolená zarazučky uhýnajú sa ku tancu — pozabučky.

Bolo teda v tom roku, keď som už mal zanechať gymnasium a ísť do iného mesta a vystúpiť na vyššie podium. Hej bolo to toho roku, keď som mal vale (= maj sa dobre) vyriechnúť — vreľému žiackemu životu. Ej veru, škoda Bože, Šaryša, že tak odbehla skoro žiacka riša! I teraz mi je okolo srdca akosi onako, že ten študentský život tak chytró sa minul, ani čoby s bičom bol nad nami plasknul. Hia tak je to na tom božom svete, všetko ide — ba čo? — letí strmo ku koncu, a tomu behu je i majáles podriadený, má teda i on svoj finál, už či si mu vrele pripíjal abo nôžkami vytílnal. Darmo, darmo, letí, letí, — smúta za ním šumné deti.

Svitnul teda deň majálesový, a to z lásky nášho milovaného p. direktora. Jako ku vojne, tak aj ku majálesu je nevyhnutne potrebný groš, a čím viac, tým lepšej, po česky: čím víc, tým líp! Majáles bez groša, je tanec bez gajdojša. Však i to viete, že študentovi nikdy na groši nezbyva, skôr ubýva. A čo je najhoršej, že mu nikdy na čas neprídu groše, bársby i po telegrafe duril o ne. Bolo to i so mnou tak, a práve deň pred majálesom. Vôle dobrej a veselej mysle mal som síce quantum satís, ale tým samým majáles sa nedá odbaviť; rád vidí šelma, keď mu nie len ostrôžkami, ale aj peniačkami žbrnkáš okolo jeho figliarskej tváre. Zdá sa byť, huncút, že je samými spanilými ideálami vyfutrovaný, a horkáže! Vycerí dakedy také ostré zúbky, ani čoby ku dravcom patrilo, abo najmenej ku exekútorom. Darmo, i majáles je dieta toho sveta, ktoré nie puým slovom, ale veru i smačným jedlom treba kŕmiť. Má i fanty, rád vidí v daktorom roku i lakôtky, a beda tomu, kto mu koľko toľko nefatinkuje. Vtedy takú kyslú tvár vie ukázať, jako by bol do nezrelej ogurky zahrýznul. To sa musí povedať, že molocho je nie, čo veľmi mnoho prehltnie. On je i s málom spokojný, len že kto do kamarátstva s ním chce vstúpiť, musí niečo mať v kešení, čo sa zmeniť dá na drobné. Aspoň celý jeden rányš (Rheingulden), zlatku. Majáles pre toho, čo ho dobre nepozná, je čudným šuhajom. On je šuhaj jary, ba riekol bych, že sa na vlas podobá starému mládencovi. Mladým chce vždy ostať, preto sa nežení, bo mal príležitosť zbadat, čo sa stalo v krátkom čase z jedného, druhého súceho mládenca, čo sa oženil. Oženiť sa je ľahko, ale žiť zó ženou, ako treba, to je ťažko. Nejednen hovoril, vzal som si družicu a onedlho zkušil, že nezaslúži meno družica, ale skorej cudzica. Nemá oka pre svojho muža, a keď predsa tu i tu musí na svojho manžela hľadať, zarazučky započne švrliť, tak že

dobry muž nevie si doiste vysvetlit: či naňho zmurká a či na druhého. Tvár sice k nemu má obrátenú, ale očima šibe v inú stranu. Taký sklamaný chlapik môže ríeť: oženil som sa, mám ženu, ale nie manželku, stav manželský medzi nami neprebýva. To je pravda potom do poľutovania, ba i do pohoršenia. Oženit sa a manželky nemať, to je proti príkazu; čo asi tak vyziera, Slovákom sa narodiť, a potom v ďalšom živote Slovákom nechceť ostať. Charakter = ráz v jednom i druhom páde vychádza na mindáre. Jedno i druhé je špatné. Či div, keď muž v rozhorčenosti svojej volá: nech helementi berú takú ženu, a národ to isté o odrodilcovi — čo zapomína na rodné povinnosti! —

Pretó ostáva majáles, jakoby zo skúsenosti — vždy pri mládenectve. Zato i tá junač mladá rada okolo neho sa sbija, kde jej dobre býva, bo sa rád na ňu usmieva. Teda mládež k mládeži sa hrnie. Jakožeby sa vtedy neshromažďovala mláď do kola, keď známo, že majáles ide byť v lese pod holým nebom. A čo mladé, nech prinesie dobrú vôľu, aj groša niečo sebou.

Neviem, či to u každého študenta tak bývalo, jako u mňa, že mi vždy 99 krajciarov chybelo do zlatovky a či do rynského. A tento deficit ma za celý študentský život sprevádzal, a nemôž' bolo sa ho striasť, mohol som i každý deň svoje dost veľké kešene revidovať, prezierat. Kde nič, tam nič. Vždy len z nich jednodstajne dunelo: že 99 krajciarov chybuje do zlatky, hoc i die-ravej. Taký ľahký, ba prázdny financiálny stav je niekdy na nevydržanie. Mňa najhoršie vtedy omínal (!) ten ľahký stav, keď som ostatný raz študentský majáles mal sláviť. Zabaviť som sa na každý pád cheel. Študentom byť a na majálesi sa nezabávať, znamená vojakom byť a pušného prachu nezavoňať. Vznikly i požičkové myšlienky v mojej hlave a lomcovaly tam jako bez seba — v roztržitosti, čo robiť? Kam sa obrátiť o

pomoc z toho neprijemného pomykova? Od spolužiaka požičať, to nešlo, bo každý žiak má málo na merindu, na majáles. Potom nebolo ešte zapísano v kronikách, žeby študent študenta bol vyrval z takej finančnej kríži v kríži! Študenti sa síce radi vidia, ale v peňažných záležitostiach darmo hľadáš pomoci u nich. Na deficit každý študent trpí, jako každá štátna kassa europejská. Za financministra skoro každý má vlohy, čo stálym deficitom dokazuje. Od študenta nešlo, teda ku cudzím sa treba obrátiť. Hia, ale u tých nemal som tyár na kredit, o brade ani chýru ani slychú, nasledovne ani o borgu! A groš musel byt, bárs bych bol musel íst i drevo rúbať. I kepienček som už poobzieraľ, či by B..ka ešte zborgovala naň.

Práve v tom vbehne do mojej izby dobrý kamarát môj, i vidí, že ten kepenček, študentský kyrielejsoník — proti slnku držím, abych sa presvedčil či vydrží próbu pri svetle, či je priezračný, jako syto. Bo do B...čky i tak len pod večer bych bol vpálil jako Nikodem.

Kamarátovi môjmu to napadlo, že kepen vytahujem a kanikule skoro predó dvermi.

I pýta sa ma: „Čo zamýšľaš s tým kyrielejsonom?“

Skoro hnevlive som mu odvrknuľ: „Že čo narábam s tým pláštom? Akoby si nevedel, že zajtra majáles, najväčší sviatok študentský!“

Na to pustí sa môj kamarát do smiechu, a to s takým výbuchom, dobre ho neroztrhlo. Už sa mi počal po zemi gúľať od veľkého rehotu. Dal som mu času, kým sa do sytosti nenarehtal. Taký zjav to bol, ani čoby ho zrádnik bol schytil. Keď sa do dobrej vôle nachychotal, povie: „Jakože bych nevedel, že zajtra majáles! Veď som tak žiak, jako i ty! Ale mne len to neide do hlavy, čo s mantlom narábaš pred majálesom! Veď

sa len doňho nenavlečieš a nepôjdeš v ňom na majáles, ako dáky talianský karbonár?“

„Kdeže myslíš, braček? I jako môžeš také dať o mne predpokladať, však len, chvála Bohu, už viem, jako sa treba ubrať na majáles,“ rečiem mu.

„Hej, hej, veď pravdu hovoríš; vieš jako sa máš obliecť. Ale mne to len predsa do smiechu šlo, keď vidím, že pred majálesom kepeň prezieraš. To toľko značí, že zajtra chceš sa doňho obaliť,“ odpovie mi môj kamarát. „Keby boly fašiangy, mal by si väčšiu príčinu tak smýšľať o mne. V lete sa teplé graty nenosia, to tiež vieš. Prečo ten mantel hore dolu svijam a prezieram, to má inšiu hádku!“

„Čo to má byť za hádka?“ ozve sa môj Ferko.

„Kebys mi ty tú hádku pomohol rozluštiť, ešte raz bych ta tak zamiloval, jako ta skutočne rád mám,“ dodal som hneďky na jeho slová.

„No len von s ňou; myslím, že ju dvaja vari skôr rozluštíme, nežli jeden, čo si v roztržitosti nevie sám rady“ hovoril náhlo môj súdruh. Vidím i čítam mu z očí, že mi chce byť na pomoci. Musí sa mu to svedoctvo vystaviť, bol šuhaj do riadu, i mal uprimnú dušu. Meno priateľa zaslúžil v plnej miere. Mal teda i srdce i rozum už vtedy na mieste, ačpráve v „temperamente (= leto-re) sme sa nesrovnávali. Pri tom všetkom sme sa vždy dobre snažali. A to je mnoho, s prchkým mláďochom vždy po dobrotky výnst. —

„Braček,“ — pritom mu po bratsky do očí pozrem — „nuž keď žiadaš, rozpoviem ti na krátko, čo som zamýšľal s tým mantlom. Vieš, zajtra ten veľký študentský sviatok, a ja bez krajiara. Bratku, hoc bys ma jak tuho natriasal, dva krajiare by veru z mojich kešien nevypadly. To ti hovorím na svoju žiacku kožu! Potom vieš, že v lese oxygén (kyslík) je niečo živší, teda i lepšej i chytrejšej sa jedlo troví, preto treba i

viac užívať, aj častejšej, nežli dolu v meste. Ponevác ale ani na majálesi zadarmo nič nepredávajú, ale všetko sa musí za hotový groš kupovať, tak myslím netreba ti ani ďalej vysvetlovať a dokazovať, že kto je bez peňazi, ten veru nič nekúpi, iba jak toho oxygénu.“

„No keď je tak, ja ti ničím poslúžim, za čo ani krajiara dat nemusíš,“ riekne mi odhodlano môj Ferko, „dám ti radu.“

„Radu?“ a hľadím mu niekoľko okamihov do jeho veľkých očí. — „Dobre, prijmem i to, a budem ti po-vďačným, jako sa len dá uskutočniť; veď i naše pore-kadlo zneje: Dobrá rada stojí groš, jak nie dva. Jak sa teda tvoja rada dá previesť, vtedy bude vari groš u mňa, a majáles pôjde živo. Zvedavý som na tú radu!“ —

„Vieš čo,“ rečie viac po šepky, nežli na hlas, jakoby sám pochyboval o pravdivosti svojej mienky — „zajdi k pánu direktorovi, on ti doista požičia!“

Na to musel som zrobiť dlhú tvár, pričom bezmála i oči sa zdžily a či vari zväčšily, jako znak podivu, že na túto radu som ani zďaleka nepomýšľal. Minulo niečo času, kým tvár a oči obyčajnú podobu nadobudly. Z tej rady nemohol som hneďky zmúdreť.

Po malej chvíli poviem: „Ale braček, čo a kam myslíš! To má byť rada? Veď je to sottisa v najväčšej potencii. Veď by to bola neslýchaná opovážlivosť, abych od direktora na majáles peniaze si požičal. Ktož to kedy chýral! To mi nijakým činom nechce ísť do hlavy, i to ucho s bojazlivosťou prijímalo túto radu. Ja sa s ňou nemôžem spriatelíť. I jakžby sa to dalo aj previesť; veď dištancia medzi direktorom a študentom je nesmier-na, tak že s ďalekohľadom musíš s jedného konca na druhý zazierať, a žeby ten priestor, tá dištancia cestou, čili prostriedkom peňažnej požičky dala sa zkrátiť, to ťažko uveriť. Potom, braček, koho že sa žiak po P.

Bohu najväčmej bojí, jak nie direktora, ktorý ti ktorýkoľvek deň môže doručiť maršrutu s nápisom: consilium abeundi, pri čom ti hneď na um pride: sic transit gloria mundi!“ —

Bol to divný rozhovor medzi nami. Mój kamarát veril vo výsledok svojej rady, ja zase stal som sa tuhým Tomášom oproti jeho rade. On mne natiskal svoju mienku do hlavy, a ja som mu ju chcel zase vybit z hlavy. Vidím teda, že Ferko ani mak neodstupuje od svojej rady, ale mi ju dobrosrdečne odporúča. Neosožily nič moje všeliaké ale, ale, abo veď, veď! On vždy ostrejšej doliehal na mňa, hovoriac:

„Len id, id, neodkladaj, uvidíš, že dostaneš!“

Radšej bych sa bol podrobil zkúške z takého predmetu, o ktorom som málo čo počul, nežli od direktora peniaze požičovať. Ponevác čas drahý ubiehal pomaly, a vidno bolo, že so samými rečami nič sa nevykoná, teda treba bolo postúpiť k veci tak, aby sa žiadaný skutok predsa javil. Bo reči sa hovoria a chlieb sa jie.

„Povedz mi, jako si prišiel na tú myšlienku — pytam sa — „abych sa v tejto súre svojej na p. direktora obrátil. Potom toľko len vieš i ty i ja, že každá, teda i najmenšia požička musí na dákom základe, na dákej hypotéke spočívať. Ináč ťa chytro odpraví, abo i odoženu s prosbou, ktorá sa kešene ostro týka. Peniaz, peniaz, pekný obraz! Nie tak lásku, často prechovávaš v sebe len mráz.“

„Hej pravdu máš“ — odsekne mi veselo sudruh mój — „veru i ja som toho náhľadu; bez základu, bez hypotéky, zvykli vždy na prázdno klepnúť zuby. Hej, ku každému budovaniu, teda i ku požičke je potrebný základ, potrebná hypotéka, ináč nemá stálosti ani únosti k jestvovaniu zhola žiadna vec. Vidiš, veď i každý jednotlivý národovec najlepšej vtedy odpočívá, keď sa na svoj vlastný národ opiera a nevešia sa inému národu

na krk. Každý nech si svoje vlastné pole obrába, a cudzie nech cudzím necháva. Bo ináč ti budú na oči vyhadzovať, že si dokučným, dotieravým. A to len žiaden poriadny a statočný človek si nedá do tváre mné nič, tebe nič povedať. Máš ty pevnú hypotéku, utešený základ u direktora; mnohí ti asnáď i závidia, že taký, riekol bych rodinný pomer jestvuje medzi direktorom a tebou.“

„Čo to za hypotéka, povedz čím skorej!“ dolieham naň.

„Ty sa ešte pýtaš,“ — nevrlo mi odrúbe, — „nuž či si za toľký čas nezbadal, že ťa rád vidí? Lásku a priazeň svoju tak zrejme ti prejavuje, že to každý, čo len oči má, spozorovať mohol. A ty sa zdáš ešte tak pretvárať, akoby si o tom ani zbly nemal! Veď nikomu z nás nieje tak naklonený, jako tebe!“ „To je všetko pekné, braček, čo ty tu vykladáš; nuž ale či je náklonnosť a priazeň direktorova aj dostatočná príčina, aby mi niekoľko groší na majáles sborgoval? Veď ja, pravda, trochu šípim, že ma rád má, hia ale či z toho nasleduje, že mi aj peniaze požičia? Potom že by to nevyzierało skoro tak, jako bych chcel použiť a či vari nadužiť tú jeho priazeň. To len, nehovorím bezcítne, ale bezohľadní ľudia, tak zvani raffinovaní svetári zvykli robievať. Najprv sa sami odporúčajú, abo dajú sa odporúčať do priateľstva dákeho poctiveho človeka, a keď ich prijme do svojho užšieho kruhu, hneď vykukne šidlo z vreca; započnú hnedky všeliaké žiadosti predostierať svojmu s nimi dobresmysľajúcemu priateľovi, že to a to im chýbuje, že to a to by si chceli zaopatrít ešte, ale že im vždy 99 krajciarov tiež chýbi do zlatky. No len im požičaj, dobrý človeče, môžeš potom rozmýšľať, kedy sa sideš s tvojimi grošmi. Najlepšie je, keď zavčasu križ nad ťakou požičkou spraviš. Jakoby si skalu do vody hodil, tak ti zmiznú navždy tvoje požičané groše z počtu. Veď počut

často hovorit, kto chce niekoho za nepriateľa mať, nech mu len peniaze požičia a má hotového, doživotného neprajníka z neho. Žeby dakeky rozmýšľal o prinavratení požičaných groší, o tom ani snivať. Upozorníš takeho šviháka a pýtaš sa ho, kedy zaplatí dlžobu, to ti ešte posmešne odsekne, že jako to on môže vedet, však je nie prorokom. Preto za našich dní ťažko to ide s požičkami, musíš aspoň desať obligátorov vydat zo seba, ba dakedy i dušu zapísať svojmu veriteľovi, aby ti niečo groší požičal. Veď dnes skôr teľa dostaneš od jalovej kravy, nežli od chladných ľudí pomoci.“

„Kde si len toľkej zkusenosti nadobudnul; veď ty rozprávaš, ani čobys s pol svetom v kupectve stál,“ povie mi môj Ferko na moje poznámky. „Hia, kde som zkusil? Medzi ľuďmi! Ja som často jako mladuch od veselej chasy odskočil, a všantročil sa medzi starších ľudí, kde som jedno druhé múdre slovíčko počul. Mne to i moji rovesníci nieraz i vytýkali, že často medzi starými ľuďmi čupím. Vždy som rád počúval zkusených ľudí, a kto k tomu ešte i korenne abo humoristične prednášal, ku takému som ešte častejšej zabehoval.“ —

„Nechajme tvoje expectorácie nateraz, hlavná vec, aby si ku grošu prišiel, zajtra majáles. Neľfilosofuj dnes, ale sa ber rovno k direktorovi a popros a povedz, že deficiente pecu veru i majáles kulhá pri každom kroku.“

Videl, cítil i špil som, že veru s puhyým dohadovaním človek nepride ku želanému cieľu. Roma deliberrante. Saguntum perit. Presvedčiac sa i o tom, že môj súdruh len k direktorovi ma durí a neodstupuje ani na piad od svojej rady, nepozostávalo nič iného, len sa brať ku pánu direktorovi s tým, ako bude, tak bude. Teda ustáleno bolo, že pôjdem. Prvá čiastka nášho rozhovoru bola riešená, že pôjdem ta, kam ma môj Ferko durí. Druhá čiastka ale nebola riešená, teda i ku tej treba bolo pristúpiť. Veď je známo, že každá vec má dve stra-

ny, a palica dva konce. Rozobierať, obzierať treba vec, a tak potom kráčať k jej riešeniu. Jako ten, čo prednášku, poučenie dával zo sv. evanjeliuma shromaždenému ľudu, vzal si za predmet svojho rozjímania tú udalosť, ako po vzkriesení Spasiteľovom dvaja učenníci brali sa do mestečka Emaus! I rozdelil svoj predmet na dve čiastky, zvestujúc ľudu tú ešte dosiaľ nikomu neprednesenú novinu, že v prvej polovici bude hovoriť o tom: kam išli tí dvaja učenníci, a v druhej polovici zas: koľko ich bolo spolu.

Tak aj v mojej záležitosti bola jedna polovica fix und fertig, druhá ale: koľko mám pýtať i požičať, nebola ešte odbavená, a to nebola maličkosť. Mne sa tá druhá polovica ešte vážnejšou zdala, nežli prvá. Bo zajst, i len zajde dakde človek, ale či dačo obsiahneš, to je niečo iné! Ferko i pri tom bol hneď hotový s radou. Narádzať mi, abych si piatku pýtal. Hej pomyslel som si, ty brachu, s výsoka, tak zpoza hlavy rúbeš do dreva. To obyčajne tí robievajú, čo doma sedávajú, a druhých posielajú, aby gaštany z pahrapy vyberali. Len piatku a piatku káže pýtať. Ja, bych veru i desiatku prijal, keby šlo. Len že som sa toho obával, budeš-li mnoho pýtať, nedostaneš nič. A potom kde? — Bol som toho náhľadu, že tarifu bude treba snížiť, aby sa mi tak nestalo ako tomu chudobnému Rimanovi, čo prosil 100 zl. ako almužnu od jedného rímskeho cisára. Cisár mu rieknuť: človeče, to mnoho pre teba — jako chudobného. Prosi teda, aby mu ráčil aspoň 3 pfenigy dožičiť. Cisár na to: vidíš, to sa zas na mňa, ako cisára, nesluší, abych tak malú almužnu udelil. A tak chudák nedostal nič, bo nevedel mieru držať, t. j. po strednej zlatej dráhe kráčať. Mnohí nevedia, že lepší vrabec v hrsti, než zajac v chrasti. Tak teda ani piatku ani zlatku, ale menšiu polovičku, t. j. 2 zlatky budeš pýtať. Tak som rozhodnul! S tým bol i môj radca spokojný. Páčila sa

nám obom táto operácia finančná. Netrvalo dlho, hodil som sa do nedelných šiat, pričesal trochu vlásky na bok i vystrúhal som sa, jako sa len najlepšej dalo, — a rušaj k direktorovi. — Do zrkadla nie veľmi hľadím ani teraz, ale vtedy predsa som šibnul pár ráz očima po tom odbleskujúcom skle — i bolo aspoň dľa mojej mienky všetko v poriadku. — I jakoby som bol istý svojej veci, t. j., že na každý pád toho vrabca v podobe 2 zlatých budem v hrsti mať, vzal som sebou klietku t. j. puligár, aby mi dakde na ulici neuletel. Na všetko treba pozorovať, keď kôň bude, nechže bude i sedlo. Zovnájšok bol teda vycifrovaný a už už som sa mal pustiť na cestu. I práve jako kľučku lapám, chlupne mi myšlienka — a veru nebola jalová, čo asi takto šeptala: chia, priateľu, keď ideš niečo prosiť, pýtať, nie je dost len telo vycibriť, ale i ducha treba pripraviť aspoň ku krátkej dikcii, bo to i vec samá i úcta k pánovi požadujú, aby sa prosiaci slušne i príjemne predstavil. Bo jaký pochválen, taký navekjamem! —

Rodáci milí, najlepšej skončíte každú vetu, keď ju započnete s p o n e v á č o m. Pribral som sa v rýchlosti k utvoreniu malej dikcie, a neminulo mnoho, znela takto: „Pán direktor, pretože zajtra majáles, výročitý sviatok študentský sláviť sa strojime, na ktorom každý čo živý žiak prítomným byť za milú povinnosť si pokladá, a k tomu veselému sviatku i niečo groší v puligári mať si žiada, — a pretože mne ešte do dnes z domu ten už aj Rimanom dobre známy nervus rerum gerendarum neposlali, bez ktorého veselú myseľ udržať ťažké by bolo: preto opovažujem sa vám, pán direktor, svoju poníženú prosbu v tom ohľade predostret, aby ste mi ju láskave vyplniť ráčili. Čo mi ale smelosti k tejto prosbe dáva, je priazeň, ktorú naproti mne prechovávať ráčite. Na základe teda tej nezaslúženej priazne prosím vás, pán direktor, ráčte mi na majáles 2 rýnske požičať, ktoré

na konci školského roku vďaka plným srdcom vrátiť sľubujem a nepremeškám!“ —

Teda dikcia bola hotová v jednoduchej perióde, bo veď práve v ten čas som sa učil ékesszólástan od Szvo-rényiho. Hja, ale inšie je to rečnovanku doma vyre-čitovať, a inšie ju predniesť pred veľkým pánom — jakým je aj v skutku u žiaka direktor. Naučil som sa ju dobre, až milá vec, i kdežby nie, keď ideš na majá-les požičovať peniaze, a to ešte od vlastného direktora! Ale v prítomnosti direktora všetko sa premenilo. Potom i to ma podsmieľovalo, že sme si tykali s pánom direk-torom, t. j. len on mne, a ja pravda len s „vy“ pribli-žoval som sa k jeho milej osobe. Keď bol dobrej vôle, to my tykal, keď nie, to per „vy“ ma oslovoval. Ja som bol spokojný, keď sa len na mňa nehneval. A to som veru nezbadal za celý jeho čas učiteľský. —

Po toľkých prípravách vkročím do chyže p. direk-torovej. Sotvy som stačil rovnú positúru zo seba učiniť, aby mi tým lepšej dikcia vypálila, aj dobrý dojem na direktora spôsobila. Horkýže to šlo!

Miesto, žebych ja bol začal, započne p. direktor dost ostrým hlasom:

„Čo je?“ —

Nato som nebol pripravený a tak miesto naučenej lekcie prinútený som bol v náhlosti improvizovať; i re-čiem tak po slovensky rovno s mosta:

„Zajtrá majáles, i keby ste ráčili človeka (!!) s dvoma zlatýma podpomoct.“ Ani titul som neupotrebil, len čiročistú záležitosť som predniesol. Hneď in medias res! Krátka bola otázka, no krátka i odpoveď. Muselo sa to p. direktorovi vidieť, bo tvár sa mu rozjasnila, a sladký úsmev lietal okolo úst jeho, a to je vždy dobrým znakom, keď prosíš o niečo, a pritom nie zmraštenú, ale veselú tvár u svojho patróna zbadáš. Môžeš byť istý, že o čo prosíš, aj obsiahneš.

Veru som dlho nečakal, a moja veľká žiadosť vyplnila sa. Pán direktor vyťahol tobolku i dal mi 2 zlatky a ja som ich prijal s radosťou, ba čo hovoriť, s nadšením, s oduševnením, jakobych bol nejaké neslýchané víťazstvo vydobyl. Pri oddávaní mi p. direktor také čosi pošeplil, abych zajtra pozoroval na seba, ale vskutku neviem sa do ista rozpomätať, jako zneli vtedy jeho sladké slová. V tak veselom rozochvení kdežby si to človek aj všetko držal v pamäti. Od veľkej radosti zapomneš dakedy i podakovať sa, keď ti srdce zovre horúcim citom blaženej spokojnosti. Nevieť veru, či som v tom — povedať môžem — velebnom okamihu sa poďakoval dáko p. direktorovi? Či som mu zručnú poklonu zrobil?

Možno že hej, možno že nie. To bych nemohol teraz písomne potvrdiť. Moja zradovaná myseľ už anticipative, pred časom majálesovala, ba čo viac, v predsieni majálesu už tancovala. Veď je to známo, že podarená práca na každého človeka príjemne účinkuje. Kto examen dobre skončí, kto radostnú novinu počuje, to vždy milý účinok v srdci pôsobí. Hovorí sa i to, že s takým človekom môžeš ist i vrabce lapať, tak je dobre naložený a či nakladený.

Bolo to i so mnou vtedy tak, keď som dve zlatky v kešení mal. Nebol bych kupčil s nikým. Viac som letel, nežli šiel domov. Všetko mi bolo rovné v ten čas. Schody mi zmizly, ani čoby ich nikdy nebolo bývalo. Nebolo žiadnej prekážky pre mňa, i tie dlážky sa uhybat zdaly pod mojima nohama. Mali ste ma vidieť, rodáci, ako som si vykračoval vtedy, nie hrdo, ale povedome; i vy by ste boli mali radosť, a p. direktor nie menej. Hlava sa mi do hora vypínala, ani čobych veľikánske terno bol vyhral. Zdalo sa mi, že teraz ja som pánom celého mesta. Na ulici, čo bolo nižšieho, menšieho odo mňa, to sa mi už z ďaleka vystupovalo, jako pred poštárskym vo-

zikom taliga vyhybuje. Čo starší a vážni ľudia hľadeli zase zvedavým okom, akoby boli chceli vyzkúmať, čo asi môže byť v tom chasníku, že si tak podujímave vystupuje. Neobozrel som ja vtedy hockoho, len takého, čo zaslužil. Od samej radosti som až rástol, a kto vie, či vtedyšia radosť mi k terajšiemu zrastú nedopomohla. Tá loď pyšná s naplnenými vetrilami (vitorla) neletela vari tak ľahko po mori, jako som ja vtedy nohama, rukama smižno v povetří preberal. Zdalo sa mi, že miesto nôh mám krýdla. Čo vetor pre vetrilá, to radosť pre prsia; až sa mi očividne rozšírily! Či div potom, že som viac tancujúci, nežli kráčajúci k domu (kvartielu) sa približoval. Podajedni ľudia postávajú, divajú sa a možno i rozmyšľajú o tom, ký helement mohol vpárat do toho mladúcha, že tak nepovšedne kráča! Môžem povedať, že to bol v skutku parádny krok, pri vojsku ho menujú tiež Paradeschritt, a vtedy ho upotrebujú, keď pred dákym veľkým pánom má vojsko defilovať. Mal som teda i ja pána, nie sice pred sebou, lež vo mne samom a volal sa krásnym menom: radosť. A ten veru zasluži, abys parádnym krokom vystupoval popri ňom, bo to nie povšedný host a potom ani nezvyknul hockedy prikvitnúť v tvojom príbytku, srdiečku. To je veru zvláštny panáčik; obyčajne u takého si vyhľadá hospodu, kde je všetko v poriadku, súzvuku a harmonii. Je vzdelaný, i všade vítaný host. Nuž kdežeby som sa ja nebol mal radovať, keď som mal v kešení dve zlatky na celý deň! Predtým mesiace prešly, a nebolo ani krajciara na zábavu. A tu naraz taký kapitál zavíta na majáles. To nie maličkosť! Pri všetkom tom musel som sa ešte mierniť v prejavovaní tej radosti. Málo chybelo a bol bych letel a kričal po meste: heuréka (našiel som), jako za onoho času chýrečný grécky fysik, menom Archimedes, keď vynášiel po mnohom čase akoby náhodou ten tak po ňom zvaný zákon archimedický.

Dobrá myšlienka však i vtedy bola vítaná, a taká mi veru hneď zkrsla v hlave a šuškala, jako bedlivá matka svojmu dietatu: nechaj dnes krik a spev, nevyvádzaj prostopašné kúsky, veď zajtra budeš mať k tomu príležitosti až na zbyť! I páčila sa mi tá myšlienka, jako celky správna. Ináč by bolo vyzieralo, jakobych bol chcel íst s bubnami na zajace. Bo kebych bol pred majálesom už tak vyskakoval, jako sa len na majálesi stáva, kto vie, čiby mi ľahké pútká neboli prikuli na smižné nohy, a ktomu ešte i silentium v dákom chladnom kútku naložili, jedine preto, že som sa opovážil majáles pred časom vydržiavať, t. j. profanovať. Kto vie, čiby sa pani professori neboli na tom usniesli: toho šarvanca neradno pustiť na ples, bo keď pred majálesom také bezperatstva robi, čo len bude dokazovať, keď skutočne majáles sa strhne. Keď už bez muziky tak tančí, pri muzike sa vari ani země nedotkne. A veru skoro by sa vec tak bola stala. Nuž ale predsa tu i tu majstrovsky treba si počínať, ani čoby ta ľasica ofúkla. Utlíšil som sa teda a nechal celú radosť na skutočný deň majálesový, a keď dňa nebude zbývať, však sa len dá niečo i z noci urvať, požiť čat bez interessov. Však noc tichá, trpezlivá, dá se sebou jedno druhé slovičko preriečť. Lenže kto mnoho od nej požičiava, toho neskôr zahrdúsi, keď nie je vstave zaplatiť, abo vyrovnat dlh. Pošle mu na krk — horkýže na krk, ba rovno na život toho ostrého exekútora, ktorého ľud pospolite smrťou nazýva, a tá berie nesvedomite všetko, grabe i život. . . ! A všetkému tu potom koniec!

Kým som chodil po požíčkách u pána direktora a kým som sa vrátil na svoj kvartier, ušlo veru niečo času. Chcem ešte i to tuná podotknúť, že som sa nevrátil po najkratšej ceste domov; ale tú najdlhšiu ulicu a cestu som si vyvolil, kým som domov pripálil, čím som chcel celému svetu na javo dať, že dnes v neobyčajnej miere radosť u mňa sa usalašila. Mnohi síce zpadali tú

premenu na mné, iní zase ľahostajne prešmykli okolo mňa. Mne bolo dost i to, že som mohol rebus quasi bene gestis (s výsledkom) domov kráčať. Za ten čas naschádzalo sa niekoľko šarvancov v mojom kvartieri. Boli zväčša moji spolužiaci a figliari veru šikovní. Náhodou sa nesišli; ani som ich nepovolal, bo jour fixy (žur fiksy) som nedával. Že kto ich povolal, o tom som ani najmenej nepochyboval. Bol to môj dobrý radca a kamarát, čo ma k direktorovi upravil v záležitosti požičky. I to som uhádnul, prečo sa v tak veľkom počte shrkli u mňa. Študent, to vám je stonoha, kde sa len dá, to smiech vystrája. No i posmech vždy len v puhy smiech obracia. Srdce nepokazené je viac k smiechu, než k posmechu naklonené.

Tak to bolo i u môjho — no ešte nie skutočného radcu —; radil mi síce ísť k direktorovi pre požičku, však ale ani on nebol pevné uistený, že sa mi podarí požička. On len morálne bol presvedčený, pričom i na to rátal, ak sa nevyplní predpokladanie, čo potom? Čo sa aj veľmi skoro mohlo stať. Preto jako oprávdivý žiak — čo aj skutočne bol — rátal na smiech v úzkom kole (kruhu), ale pritom všetkom v dobrom smysle. Škodoradosť u žiakov nezvykla urážajúce rožky vyháňať. Zavolať teda v náhlosti čo zblízka niekoľko súdruhov, aby si pri nezdarom návrate mojom, jak nie homerický, aspoň študentský smiech učinil. Vkráčim do chyže, tu vidím mladú čeliadku shromaždenú v polkruhu. V náhlosti bys ju bol považoval, že je deputácia, vyslaná vítať dákeho pána. Veď ma aj chcela vítať, lenže bez mažiarov; nato miesto ale s ostrým výbuchom smiechu. Jako šelmy šelmovské vyzerali tí šarvanci! Líca mali ponadúvané smiechom utajeným, ani mechúry. Len čakali na vhodný okamih, aby vybušil otriasajúci smiech z ich nadutých papúl. Z ich stránky nebolo síce zle pripravené to figliarske dielo. Viac rákali na nezdar, než na zdar, — a po-

tom smiechu nebude konca-kraja. Pri takom podujati nevydarenom zvykli sa vypytovat na všetky okolnosti. Dozvedajú sa najprv, ako ta prijal? Čo hovoril? Ale ta hnal, duril potom, hejže? Až sa prášilo za tebou? Čo? To sú riadne otázky, keď sa vec nevydари. A že na rādaš, na pridavok ani uštepачné poznámky nevystanú, rozumie sa samo sebou. Na také pilulky sú žiaci bohatí a rozdávajú ich štedro i bez receptu. A tým vo väčšej dōze sypú ich na takého, čo od samého hnevu sa davi pri nich. Najlepšie je, keď sa v takom krušnom páde chladno polykajú. Chladnosť je v ten čas oplatok a či oblátky, čo trpkosť z takých poznámok pochádzajúcu zakrývajú a mierna, a nasledovne k polykaniu ľahšiemu ju prispōsobujú.

Slovom, všetko dobre bolo navlečeno, usporiadané. Vyzerali tí trhani ani nabité batterie pri kanonieroch, hotoví v každej minúte strieľať, nie pušným prachom, ale štiplavým smiechom — do koho? Nuž do mňa! No skōro im prešla chuť k patálii, k rozkoši samopašnej. Oni s väčšou istotou očakávali, že skōro kyslú než veselú tvár prinesiem domov od pána direktora. Vidiac ale, že na mojej tvári čerstvá radosť sedí, hneď im zplasly smiesne papuľky a jako obratni theatristi (herci) za amen riec premenili svoje roľy (zastoje) — a miesto smiechu dopytujú sa úprimne: „čo je, jako je?“ Seno či slama? Hej, prefikani šibenci! Na to vytiahnem zo svojho puligara dve zlatky a ukazujúc im ich, rečiem: „to je, tako je!“ Pričom ich červené papuľky ešte viac zplasly, tak, že čo pred krátkym časom bolo okrúhle, to podiv premenil hneď na podlhovasté. I bolo po predstavení bez komičného smiechu. To je potom naozajstná komika, keď človek opak toho dosiahne, po čom túžil! Stalo sa im, jako tomu panáčkovi, čo sa pred svojim sluhom vystatoval, že aký je on ešte latinák. Však i jeho sluha Placidus nechodil poza uhly, ale tiež do školy. I rečie pan:

Placide, tulas mihi aquam! Sluha na to: feram! Tým slovom vbil Placidus pánovi klin do hlavy; i rozmýšľal, že veru zle povedal, že ináč mal upotrebiť slovo. Tešil sa však tým, že to napravi, jaknáhle príde Placidus s vodou. Placidus ani nezaprel ešte dobré dvere, už pán volá: Placide, feristi aquam? Placidus zas: tuli!! Tak i moji kamaráti, prišli s tulasom a museli odísť s feristi. Na mne bol rad smiať sa do rozpuku. Ba čo viac, po takej paľali odporúčali sa mi ešte do užšieho priateľstva, čo asi tým tak zďaleka dávali na javo: „ej budeme že zajtra piť, ani duhy!“ Rozumeli zďaleka udice hádzat, ani vycibrení diplomati. Teraz opäť na mne bol rad smiať sa. Však radosť mi to celkom vynahrádila, čo v mojom srdci sladko prebývalo. Vízazstvo bolo na mojej strane. Zato i rýchlo poberali sa domov. Všetci z mojich hostí nie len dlhé tváre, ale i dlhé nosiská vliekli na svoje kvartiere.

Svitnul teda deň slávny i radostný k majálesu, jubilaum pre študenta. Jako Turek o Mekke, tak žiak o majálese. Nemožno ho bolo dočkať. Zapomneš na všetky trampoty žiacke, kedykoľvek ti zide na um majáles. I rezkejší život zavládne vtedy tebou, všetko v peknom ružovom svetle vidíš. Ba i tí chorí — jak sú chorí — skáču s postele a idú na majáles. Bo študent vám zriedka ochoreje, a stane-li sa tu i tu, to obyčajne len zo študentskej politiky onemocneje do chvíle, to jest, aby mu tvrdá a dlhá hodina v škole pot na čelo nevyhnala. Potom by ste ani neuverili, jakí sú skromní študenti. Za celý svet nechcú ist domov na dvojke (sekunde), a keď už má byť, to si zvolia jednorkú, výštu, Einspännera. Modestia decet iuvenem, skromnosť krásli mládenca! Šipí-li dakedy študent, žeby musel zo školy na dvojke furikovať domov, v ten čas mu je vždy príležitostná choroba, pod menom morbus absentiae a abstinentiae figurujúca. Opravdive chorých málo sa nachádza, bo i ten

dost rozšírený morbus absentiae nieje nebezpečný zdraviu, najviac škodí pokroku vo vedách a múdrosti. Stane-li sa periodickým ten morbus, ľahko sa vyvinie dľa theorie Kochovej z neho baccillus negligentiae, lenivosti. A ten je tvrdý na zabitie. Mnohým už dost škody natropil, zvláštne tú roľu si vybral za bydllo, kde rozum má panovať. Tak ju popreryva jako krt ľuku, že miesto kvetov čiste kopce záhalčivosti sa zjavujú, a chudiak rozum pri takom hnusnom spustošení ostáva bez ideálov, tých kvetov spanilých duševného života. A rozum bez ideálov je barbar, s ideálmi ale gavalier. A gavalierom by každý študent chcel byť, keď nie hneď, to aspoň neskôr v praktickom živote. K tomu ale treba sa neunayne pripravovať, aby ten krásny titul aj zaslúžený bol. Bez práce žiadne koláče! Chráňte sa teda neúrodného života, rodáci milí! Aby mi ale majáles neumknul, musím sa s ním uvíjať; starý, ale vždy jarý mládenec je každému milý — majáles. A má, o čom ste asnaď doposiaľ ani nemali vedomosti — brata, figliara od kosti, pod menom karneval (carneval) známeho. Najradšej cestuje inkognito, jako dáky veľký pán, a v zime dokazuje, čím vládze. Nevieť či je starší a či mladší brat majálesov, bo k jeho rodnému listu nemohol som ešte prísť. Tolko je známo, že rimanského, talianskeho je pôvodu. Jak budem mať pri ruke jeho rodný list, možno že podám jeho strakatý životopis.

Teda svitnul nám majáles, ale kým svitpul, nesmierne dlhá noc sa nám zdala, ani čoby konca mať nechcela. Myslím, to je najdlhšia noc pre žiaka jako pred vydajom noc pre dievča. Hia, tak je to na tom Božom svete, že radosť, abo starosť ani spať ti nedá. To je známa pravda. To už nejeden zkusil.

Ponevadž teda majáles každý študent za veľký sviatok drží, nasledovne ho i mnohí s vigiliou pozdravovali, či počtili, tak jako to krestania prví pred výročitými

sviatkami robievali. K neobyčajnému dňu veru sa treba poriadne pripraviť, nie len tak bodajby bolo. I v puligari aby bolo dačo, i šata aby bola krásna; potom i žilky inakšej hrajú. A čo je najpamätnejšie, skoro každý žiak stal sa v tú noc naturforšerom a či fušerom. Každý chcel byť astronómom, hvezdárom! Vychádzali často za noci pozerat na oblohu nebeskú, či je čistá, hviezdnatá, a či chmármi závistnými pokrytá. Brali do úvahy, či sa vietor dvíha a v ktorú stranu fúka? Všetko brali do kombinácie, jako terajší Falb, čo predpovedá chvílu pred časom.

O šiestej ráno bolo rendezvous (dostaveničko) pri budove gymnasiálnej, zkadial mala veselá armáda hrnúť do lesa májovej zábavy. A div divúci, nielen že nik nezameškal čas ustálený, ba čo je chvály hodné, ešte pred termínom bolo všetko v riade, netrpezlivo čakajúc, kedy zviknú: indul = rušaj! V ten deň netreba bolo pedelovi brinkat zvončekom, hrnulo sa to všetko samé od seba, radostou až prekypujúc. Všetko zdravé, veselé! Pekný, živý, mladý obraz in natura, len ho vymalovať. Tváre jako pelargonie, oči samé hviezdy jasné zrasty, postavy povytahované ani mladé jedle; nohy hybké, smižné ani z fišpánu! Jarost, sviežosť z každého pohybu von vyráža! A málo chybelo, bola by ich radost uchytila do poveltria a preniesla v okamihu na miesto zábavy, jako anjel preniesol Habakuka s jedného miesta na druhé. Kto chce stelesnenú radosť videt, nech sa prizre na študujúcu, na majáles tiahnuću mládež, a pocíti jakúsi sladkosť vnútornú i neobanuje, že tej rozto-milej chase trochu času venoval. Až zmládneš človeče, keď veselá družina popri tebe defiliruje. Srdce hned sympathisuje s hravou mládežou; žilky pohotove zvrú hrubšej pri pohľade na ňu, takže i starší, ktorým je už po Jáne, nóta si: et in senē ludunt venae, et si raro, tamen bene. Sed in iuvene absque fine!

Naraz bolo o 1/27 počut: indul; nato sme sa pohli a postavili ači pobúrili celé mesto na nohy. I taki povstávali na diváky, čo i do desiatej zadrichnú. Zástava na predku, na čele, milo si pohráva s vetrikom. Za nou hýbe sa živo veselá družina v dlhočíznej čiare. V meste čo len dýcha a oči má, hľadá na tú tarkastú svlezu linu mladých junákov. Zriedkavý zjav, to pravda, bo len raz v roku žiakom vznikne a zmizne jako meteor. I kdežbys tu hriešny človeče mohol zachovať chladnokrevnosť pri takom oduševnení! Dve bandy ti hrajú. Cigáni na predku; v žalúdku ešte sa neozývajú! Od zadu zas vojenská banda bije s bombardonom, jakoby i hluchému malo sa dostať niečo z tej prostosrdečnej radosti študentskej. Aby každému niečo sa ušlo z tej trmy vrmy prostopašnej. A keď už kronikári nebudú písať o nej, aspoň v srdci nech najde na čas trocha poshovenia, pobytu!

Z tristo hrdiel letí radostný výskot až hore ku nebesiam. Škovránok drží dnes s touto chasou, veselšie hude i on dneská! Deň krásny ku krásnej zábave. Všetko chce niečim príspeť ku pozdvihnutiu majálesu! Kdežbys nedvíhal hore hlavu v taký deň? Veru pri takej príležitosti vystrúhneš čo najlepšiu figuru zo seba. Vykračoval som si, jakoby tie dve bandy len mne hraly. Myslel som, že celé mesto na nikoho, len na mňa hľadá. Panské kroky sa mi už tak darily, ani čobych pár rokov assesorom bol býval. No že byly elastické, to mi netreba dodávať. Viem, že keby ma direktor z blízka bol obzrel, ešte druhé dve zlatky by mi bol doručil, keď taká stonoha živá zo mňa povstala. Veď to žiadna maličkosť, dobre s grošom a humorom zaopatrený na majáles kráčať.

Bajúzky sa klaly,
Muzikanti hrali,
Dve zlatky v kešení,
To stav utešený! —

Veru majáles vytrhne žiaka zo všednej koľaje a vynesie ho na olymp (les) nenútenej zábavy, tak že právom môže riecť o sebe: som vo vytržení! Pri muzike, pri speve šlo to až milá vec. Ani si nemyslel, žeš žiakom, lež dáakým vyšším už panákom. Prišli sme tak rečeno skokmo na určené miesto zábavy. A tu jakoby na vojenské komando: „auseinander“ rozbehlo sa všetko, kade mohlo. Zvlášte tomu drobizgu vošiel ošal do hlavy, málo čo polknul, už sa oblapali poza hrdlo. Spievali, nôtli, ani čobys ich bol najal. A les, šelma, jakoby sa im bol chcel podriezňať, v tom istom hlase im odpovedal. Sveholilo, radovalo sa to všetko, čo len vôľa stačila. Starsí pousedali okolo prirodzených, jakoby, zo zeme vyrastlých stolikov, a popíjali všeliaké tekutiny s veselou tvárou. Zďaleka bys ich bol za chemičných komisárov držal, čo prišli zkušať, či tie nápoje sú aj v skutku na pitie. Dajeden počal už aj ústami mľaskať, a vedeckú (scienciálnu) tvár strúhať, jako by bol niekoľko bočiek dolu hrtáňom spustil. Študent hneď argumentuje, najmä keď mu dačo po srsti ide. Pri zemepise na pr. učia, že na našej zemi je $\frac{3}{5}$ vody a $\frac{2}{5}$ suchej zemi, teda o jednu pätinu viac tekutiny, nežli tvrdej zemi. To mu príde vhod, i argumentuje; čo môže obstať vo veľkom svete, t. j. na zemi, môže tiež byť v malom svete, t. j. u človeka. Nasledovne, že môže i viac slopať, než zajedať. Veď je to pravda, že sa vec tak má, že viac vody, než suchej zemi na našej planéte. Preto sa i tak riadne krúti, bo si prirodzenou vodou údy svoje, telo občerstvuje, a tak sa nikdy nestane, žeby dakedy bez seba jako snop ležala. Rozum svoj beh má vždy na mieste, vždy kráča triezve. Človek ale často miesto vody špiritus, to pálenčisko zkazonosné upotrebuje v nesmiernej miere, a preto nie len že zle kráča, ale i zle myslí, škarede hovorí, a ešte špatnejšie skutky pácha. Keby vodu pil, nikdy by k hanebným skutkom neprišiel, naopak cno-

stami by vynikal. A cnostnému človeku hoc kto zberguje, i žid, pijákovi nikto. Pálenka prepálená prepáli pijákovi hrtán, prepáli rozum, prepáli gazdovstvo, prepáli všetko, čo krásne pred Bohom; a taký prepálený, spálený na tele, na duši človek ani u P. Boha nie je v milosti, lež leť pred časom k diablom do priepasti, kde sa ešte ďalej pálit bude. Každé pijáčisko je hnusné stvorenie, od ktorého sa Boh i človek s úžasom odvracia. Bo keď rozum ztratíš, čím že sa honosit môžeš? Málo mu chybi, aby mu privolali — kša!

Keby vodu pili ľudia, šťastlivejšími by boli; od pálenky už mnohí zahynuli. Teda kto má rozum, nech zmudreje, kým je čas. Bo keď ti pálenka rozum prepáli, vtedy je už neskoro rozumovať. Poslúchaj pastierov! Nuž stáva sa to i u študenta, lenže pravda zriedka, a i to len na majálesi, že miesto vo vode v gajste pláva i telo i duša. U žiaka je to dobré, že skoro vytriezvie z takého premoknutého stavu, a odvráti sa od neho mnohokrát na vždy. Dajedným ani rada, ani pálenčená zkusenosť nezpomáha. Ti sú ztratení — pre časnosť i večnosť!

Popíjali sme si všetci predpoludním; my sme to len košťovaním pomenovali sice, kde pravda mnohým sa tak povodilo, jako dobrému Noemovi. Dajedni tak tuho košťovali, že už v samom košťovaní aj pijatika obsažená bola, že popoludní ani košťovať ani piť nestačili. O jedle pri takom stave ani chýru, ani slychu. Rozum i žalúdok formálne plával, a mnoho nechybovalo, i bol by sa konečne rozum i utopil; lenže na šťastie pripálil v šturmschritte sen, jako vitaný ladik, do ktorého rozum chytré skočil a tak od potopy zachránený bol. Zazrazučky zaspal, i sníval o besnej a škodnej pijatike. Na to sa prebudil vytriezvený, a zaprisahal sa . . . nie, len prisľúbil, že druhýraz bude opatrnejší pri pijatike. Lenže to stotisícna bieda — hovorieva obyčajne gaistom, čili

špiritusom premoknutý rozum, — zadržat vážky opravdivej miernosti, a to ešte v čas zábavný. Pravda, kto má rozum natoľko pálenkou prepálený, soslabený, u toho je potom ozajstná bieda bied, zopret sa zloduchu špiritusovmu. Tam nie rozum, ten krásny kalauz panuje a vodi, ale prekliata pálenka. Mnohý preklína tú besnicu, keď je už neskoro, keď ho už pálenka za pačesy drží, ktoré ona tak chytro nevypustí, keď sa do nich vpratá. Zavčasu sa treba onietat od takého nezbedníka ukrutného. Kto má rozum pálenkou premoknutý, ani možno neuveríte, za jakého múdreho sa vám taký umáčaný braček drží. O všetkom možnom i nemožnom bude vám pliesť do sveta. Beda ale tomu, kto neverí v jeho táraninu. Tomu povynadáva do všeliakých sprostákov, že vám až vlasy dupkom budú stávať. Z pálenčenej močariny tiež len klamlivé duševné bubliny na povrch vybiehajú. Mnohý v takom osvietenom stave, a či tačkaní všetko duplované vidí, tak že i v sebe jakéhosi cudzieho komorníka vidí, s ktorým rád blúzni, a bude sa s ním dohadovať, vadit, ani čoby o pol sveta išlo. Doktorý zas natoľko podkutý býva, že ani seba samého nepozná, a to je potom najvyššia (sublimis) fantázia. Pričom nie len to tára, že človek z opice pochádza, ale čo je o mnoho horšie, že až formálnu opicu zo seba zrobil. Najväčšiu radosť pri takej opici, nalpe, majú deti. Vidíte, čo to tá zprepadená pálenka, vôbec pijatika vyvádza! Z rozumných ľudí čini nerozumné opice. To je degradácia najhoršieho spôsobu. Človek by myslel, že čo tak nešeredne zohaví rozumných ľudí, od toho utekajú jako od jedovateho hada. Horkýže! Naopak sypú, hrnú sa do krčiem, kde sa prerábajú na opice, a Darwin môže vari pravdu mať, keď vraví, že z opice pochádza taký človek. V krčme sa liahnu také nerozumné bestie; do krčmy ide človek s rozumom, so zdravím, s peniazom a na dvoch nohách; von z krčmy ale bez rozumu, bez zdravia, bez

peňazi, s dlhom, a na štvorke — na štyroch nohách. Nuž či to nie pokrok, keď za malú chvíľu na štyroch nohách sa vlečie ku zarmútenej rodine, tak že samá pokojná rodinka pochybuje, či ten z krčmy prišlý štvornohý aj ku rozumnej čeliadke patrí, a či vari zblúdil a do inšieho miesta prislúcha teraz. Ja ale hovorím, nech všetci helementi berú taký štvornohý pokrok! I to je contra naturam, proti prírode, teda hriech!

Neskoršie tak asi okolo 11. tí mladší žiaci si aj zatancili. Pravda to sa len mohlo skákaním nazvať, nôžky s cigánskym smykom nedržaly takt. Viac hlava tancovala, nežli nohy, a v hlave asnaď i podivné myšlienky. Dajeden nôžky tak dvíhal, jakoby cudzie mal a nie svoje. Iný zas nimi drpčil, ani čoby zo solotruku (solotluk) boli. Bola to opravdivá trma vrma in natura.

Taký predpoludňajší tanec je len predhrou (praeludium) tanca, čo po popoludní má zkrasnúť, keď popri chádzajú z mesta pozvaní pánovia i paničky na majáles. Drobsig hneď povýtiskali von z improvizovaného tere mu, jako štuka menšie ryby zo svojho kruhu. Slo to potom v tanci, že i starí vskočili do nášho kola. Trávu sme do kniku zdeptali, a myslím, žeby ani dosky neboly vydržaly pod junáckymi nohami. Každý sa tak svíjal, jakoby už ostatný raz mal tancovať. Vo škole sa to veľmi pekne vyníma: quidquid agis, prudenter agas, et respice finem. V praxi, v živote, no a na majálesi zabudneš i to, že si to dakedy čul. Pravda len na druhý deň side ti finis (konec) na um, keď čižmy obzieraš a zbadáš, že občesy (opátky) chybujú na nich. Sary si mohol tri razy natret šuvíksom, predsa na druhý deň vyzeraly, jakoby rovno od garbiara boly priletely. Hia, to ináč ani nemohlo byť, keď si celý skoro deň ustavične na nohách, a pol dňa na tanci až do 9. večer. Či div potom, že pod večer, abo i v noci len na sárach prídeš domov! Zabava tak utešene šla, že sme ani nepomyšľali na noc domov íst.

Jedni chceli domov dolu, druhí ostat hore v lese, zvlášte my, čo sme sa mali o krátky čas so študentským životom lúčiť, chceli sme vigiliu držať i po majalesi. Do takého rozmaru neprideš hneďky, brachu mladý! Bolo nám tak dobre okolo srdca, jako apoštolom, Petrovi, Jakubovi a Jankovi miláčkovi na hore Tábor, kde sa pred nimi Vykupiteľ sveta premenil, a ukázal tú velebnú slávu už tu na zemi čistým dušiam. Tú slávu, krásu jeho božskosti budú požívať všetci, ktorí sa hodnými učinia jeho nasledovania zemskeho. Tábor značí v židovčine, čo vyvolený vrch. Hovorili apoštolovia: dobre nám tu, ostaňme na tom vršku, zrobme si tu šiatre. Neidme viac do toho nevďačného Jerusalema. Veď je to celkom prirodzené, kde sa dobre cítiš, tam aj chceš ostať. Škola nie vždy milá!

Začal som aj kortešovať, aby sme hore v lese ostali. Shromaždil som už značnú hrbku súdruhov okolo seba, ba i jedného profesora som zverboval na moju stránku. To je zlé, a či vari dobre, že žiak málo váži, a od neho málo čo závisí. Hia, žiak mieni, a direktor premení. Direktor povedel: dolu ideme! I bolo po všetkom dohadovaní. Hybaj dolu: anc, cvaj!! To sa len tak zdá v prvom ohni, žeby človek deň i noc pri hodovaní mohol vydržať. Duch je síce silný, ale telo slabé. A potom direktor to lepšej vie, čo je pre žiaka.

Išli sme teda dolu do mesta pri svetle, ale tak to šlo, jako keby nebolo svetla bývalo. Po celej ceste samé kopce musely byť, bo nohy sa nám neprestajne potkýnaly. Nikto nemohol pochopiť, zkadiaľ sa toľko krtov mohlo vzat. Ráno všetko rovné, a pod večer samé repisko. Už sa, myslím, zjavoval katzenjammer (lamentatio felina) v hlave, v nohách vtedy. Išlo to ani po pobitej vojne. Rovno sme tiahli k bytu pána direktorovmu, jakožto poďakovať sa mu za podarenú, krásnu zábavu. Z obloka svojho oznámil nám direktor, že zajtra odpočinok,

t. j. niet školy. Na to sme mu zkríkli hlučne na zdravie, a každý išiel, zkadiaľ prišiel.

Mnohým už bol na druhý deň majálesový humor vyšumel, u mňa pravda bolo ho dost, i bol bych hotový býval, hneďky majálesovať ešte, len že chýbalo veselého družstva. A jedna lastovička nespraví leto. Deň po majálese bol venovaný rôznym rozpomienkam predošlého dňa. Jako kto tančil, pil, spieval, či dákej paničke lichotivé slovo pošepnul, a iné a iné ešte allotrie prišly na prietras. Smiechu bolo dost i pritom, bo každý len tie najkomickejšie veci hľadel posnášať do rámca majálesovej rozpomienky. I to chcem tu pripomnúť, že Slováci veľmi radi majú majáles, a zato i často majálesujú. Bo meno majáles je slovenské aspoň z čiastky, máj a les = majáles, poľný ples! — Nikdy nezabudnem ten majáles.

Potom p. direktorovi sme boli povďační, že nás ku spevu popúdzal. Kým on prišiel, spievali sme v kostole žiakom len tak po svojom. Keď ale stal sa našim direktorom celky inší spev povstal. Neraz nám pripomenul, že nôtime, jako staré babky, a to nemohol zniest. Jeden deň dal nás svolať do veľkej izby, dal vyprobovať, vyzkúšať od musikanta na hushách hlas každého študenta. Skoro všetci boli sasantovaní za spevákov. Málo ich bolo untaublich. Bolo sice i takých dost, čo mali hlasy náležité, a nechceli sa dať vriaďiť do spevavého tábora. Ešte teraz mi stojí pred očima chlapisko z ôsmej triedy; prsia mal, čoby mu bol bársкторý grenadier závidel, a tomu primeraný aj hlas. Vyprobovaný bol a za súdeho uznatý, že vstúpi do kompanie ku bassistom Nro II. Tu začne prosit a žalovať sa, že je slabý ná prsia atď. Nám všetkým do smiechu išlo pri takej výhovorke. Dve hodiny v týždni prišlo mu ťažko venovať spevu. Direktor ale, jako chýrny professor fysiky a matematiky, hneď mu vybil z hlavy jeho škruple a námietky. Z fysiky

tréfným dôvodom vyvrátil od koreňa jeho výhovorku a odstránil bojzlivosť tým, že mu pripomenul nauku o magnetisme. I magnetismus z času na čas silneje, keď sa mu kus železka, jako tarcha prikladá. Z počiatku síce malú tarchu udrží, neskorej aj na kila môže byť toho. Tak je to — hovorí — i s hlasom — a chlapík bol získaný pre spevavú družinu. A spieva možno i teraz vycibreným svojím barytonom!

Kto na spev nerád chodil, len mu matúrku spomenul, a šuhaj sa zjavil k spevu. Medzi sebou sme neskôr užší spevokol utvorili privata diligentia. Veľmi sa tešil direktor nad krásnym spevom, i potajomne sa usmieval vždy, keď sme mu správne a veselo övirikali podľa nôt. Na toľko išla jeho zaujatosť za spev, že sám písal nôtty pre žiactvo. Ja doposiaľ som si zachoval partitúru, čo pre mňa vlastnoručne napísal, jako milú pamiatku. Bol a je citlivým a ideálnym mužom, preto na to latinské mnoho dal: artes — a tak aj spev — emolliunt mores, nec sinunt esse ferus! Keď sme mu zaspievali na slávnosť jeho mena, povolal nás do chyže k sebe; kázal nám, aby sme si niečo z jedla, i kolofonie na hrdlo vzali, a my šelmi okuňali sme sa a dali sa núkať, jako ľudia hen od Beskyda a Pilska. Veď pred direktorom musíš len skrovným byť! Však pomohol nám on aj tu praktickým spôsobom rieknuc: „Keď som já taký bol, jako vy, to som i do kešieň bral.“ Tá reč sa nám aj zapáčila a dala dostatočného kurážu. Pri processiach, jak sme neklačali slušne, hned nás vyčistil; keď sme sa len sohlí a zem kolenami nedotkli, nadal nám, že vyzierame jako krokodily. Znamenitý paedagog! Držal nás v korde, ale zato sme ho radi mali, bo vedel s nami zaobchádzať. Zo mňa chcel advokáta zrobiť, no obrátil som inam oje. A ten bývaly direktor sa menuje Martin Čulen. Boh ho živ ad multos annos!

Hej nesmiem zapomnúť ani to, čo sa stalo, keď som

pred Te Deum tie dve zlatky s poďakovaním vracal. Usmial sa milo a povedal mi: „Zadrž si ich, braček, tebe sa lepšie pridajú.“ Nikdy nezapomnem tie uprimné slová. Zase mi schody zmizly od veselého rozochvemia. Uradovaný, uveličený išiel, ba viezol som sa do domu rodného na vakácie milé tu i tu jednoduchým, improvi- sovaným majálesom popretkávané. Ani za študentstva som dlhej chvíle nemal, ani jej teraz niet. Mne je vždy chvíľa krátka. Či i vám driečni šuhaji Slovenska?

Zabavte sa, ale sa i učiť musíte dobre!

Kto vydrží do konca, dožije sa víťazného venca!

K povšimnutiu.

„Laené čítanie“ vychodí z času na čas vo voľných sošitoch. Objednávky zasielajú sa kníhkupectvu A. Dolfa Horovitz a v Trnave (Nagyszombat.)

Dosiaľ vyšlé sošity obsahujú rozprávky:

- I. „*Dobré dieťa je šťastie rodičov.*“ Druhé vydanie. Str. 30 cena 6 kr.
- II. „*Huslista z horskej chalúčky.*“ Druhé vydanie. Str. 31 cena 6 kr.
- III. „*Siska z Rozemälu.*“ Str. 47, cena 10 kr.
- IV. „*Suhaj kopaničiar.*“ Str. 36, cena 6 kr.
- V. „*Čo matka trpet' môže*“ a „*Bol v Amerike.*“ Str. 34 cena 6 kr.
- VI. „*Slovenský dobrák.*“ Str. 36, cena 6 kr.
- VII. „*Klásky.*“ Sväz. I. Obsah: Malá schránka. — Jaké sú tie naše deti! — Zelinka života. — Najväčší tyrani. Str. 31, cena 6 kr.
- VIII. „*Ztratené dieta.*“ Str. 49, cena 10 kr.
- IX. „*Rodní bratia*“ a „*V štedrej noci.*“ Str. 30, cena 6 kr.
- X. „*Klásky.*“ Sväz. II. Obsah: Magdalena, stará panna. — Na kolede. — Priatelia. — Legenda o kajúcom lotrovi. Str. 32, cena 6 kr.
- XI. „*Smaragda.*“ Rozprávka z Egypta. Str. 31. Cena 6 kr.
- XII. „*Valek.*“ Obrázky z duševného života zakrpatenca. Str. 37. Cena 10 kr.
- XIII. „*Obrázky zo života slovenského.*“ Sväzok I. Obsah: Jako sused Žúrik vygazdoval. — Nezaplatený účet. — O dedictvo. Str. 29. Cena 6 kr.
- XIV. „*Obrázky zo života slovenského.*“ Sväzok II. Obsah: Modli lebo nemodli sa, z prázdnej misy nenajes sa. Str. 37. Cena 6 kr.
- XV. „*Legendy.*“ Sväzok I. Obsah: Ines. — Legenda o sv. kríži. — Legenda o večnom židovi. — Anđel štastia. Str. 32. Cena 6 kr.
- XVI. „*Veselý suhaj.*“ Str. 82. Cena 15 kr.
- XVII. „*Obrázky zo života slovenského.*“ Sväzok III. Obsah: Vďačné siroty — Pokorená mužská pýcha. — Otroci v 19. storočí. Str. 33. Cena 6 kr.
- XVIII. „*Obrázky zo života slovenského.*“ Sväzok IV. Obsah: Za štyri cvoky a dva kroky — Za šťastnej planéty. Str. 28. Cena 6 kr.

- XIX. „*Dedinské rozprávky*.“ Sošit I. Obsah: Po pohrabe. — Smiereenie. — Zlodej. Str. 44. Cena 10 kr.
- XX. „*Slovenský anekdotár*“ čili sbierka anekdot, žartov a vtipov k obveseleniu mysle. (46 str.) Cena 10 kr.
- XXI. „*Klásky*.“ Sváz. III. Obsah: Ofero. — Nos. — Mäselnica danderydská. Str. 36. Cena 6 kr.
- XXII. „*Slovenský anekdotár*.“ Sváz. II. Anekdoty z lekárskeho života. (45 str.) Cena 10 kr.
- XXIII. „*Majáles*.“ Obrázok zo žiackeho života. Napísal Irievič. Cena 10 kr.

V tom istom knihkupectve je k dostaniu:

- Naším maličkým.* Kniha s maľovanými obrázkami, ku ktorým veršiky napísal Strýčko Slavoš. Cena 50 kr.
- Zo života malých.* Kniha s maľovanými obrázkami, ku ktorým veršiky napísal Strýčko Slavoš. Cena 50 kr.
- Domáce zvieratá.* 8 nádherných maľovaných obrazov v maľovanej obálke. Maľoval H. Leutemann, osnovu zostavil M. Beňovský. Cena tuho viaz. výt. 70 kr.
- Divé zvery.* Dvanásť umelecky maľovaných obrazov od chýrečného maliara H. Leutemanna v tuhej väzbe s maľovanou obálkou. — Osnovu zostavil M. Beňovský. Cena 1 zl.
- Život a príbehy pobožnej grófyky Genovefy.* Šesť utešených obrázkov od chýrečného maliara C. Offterdingera s osnovou od M. Beňovského. Cena 50 kr.
- O kocúrikovi s čižmičkami.* Šesť krásnych obrázkov od C. Offterdingera s osnovou od M. Beňovského. Cena 50 kr.
- Janko Paľček.* Šesť krásnych obrázkov od C. Offterdingera s osnovou od M. Beňovského. Cena 50 kr.
- Popoluška.* Šesť krásnych obrázkov od C. Offterdingera s osnovou od M. Beňovského. Cena 50 kr.
- Radosti maľučkých,* vo 24 obrazoch s veršikami. Cena 1 zl. 20 kr.
- Malé Názorné vyučovanie.* Obrázkové knižky pre dietky s krátkymi veršikami. Dva svázky, každý v cene 15 kr. r. č.; tie isté tuho viazané v jednom svázku 40 kr.
- Rozpravy o náboženstve vôbec.* Pre slovenský katolícky ľud spísal Fr. V. Sasínek. Vydal Martin Kollár, redaktor „Katolíckých Novín“
Diel I. Cena 20 kr.
Diel II. Cena 20 kr.
- Frant. Hoffmann,* Rozprávky pre mojich mladých priateľov. Volne poslovenčil M. Beňovský. Každý svázok so štyrmi ocelorezy. 16.
I. svázok: Pomsta Bôžia (Nemesis) 100 str. 40 kr.
II. „ Hodní ľudia 144 „ 40 „

P80.923

- III. Svazok. Hrabá a mädvediar
- IV. Len, maličkosti
- Dobrosrdeční a bez srdea
- Zábavno-poučná zahrádka.* Rozprávky
- Moderná zásada národnostná a kresťanstvo.* Cena 6 kr.
- Obeta Nového Zákona.* Cena 25 kr.
- Legendy.* Sobral a v slovenskom rúchu podáva M. Beňovský. Cena viaz. 25 kr.
- Piesne Záhorského* 5 kr.
- Zivotopisný nástin slavného slovenského básnika *Jána Hollého* a krátkou zprávou o jeho spisoch 10 kr.
- Rozpomienka na *Jána Hollého*, jeho život a účinkovanie. Napísal Slančan 15 kr.
- Krištofa Smida Vybrané Spisy* pre mládež a jej priateľov. Vydáva Martin Kollár. Poslovenčili M. Beňovský, M. Kollár a A. Zábranský.
- Sosít I. Jako Jaroslav Dubnický Pána Boha poznal. Cena 10 kr.
- Sosít H. Holubička. — Nezábudka. Cena 10 kr.
- Sosít III. Dyňa (melón) — Krátke poviedky. Cena 10 kr.
- Sosít IV. Dobrý Jaromír a bezbožný Detrich. Cena 25 kr.
- Katolícke brošúrky pre slov. ľud.* Vydáva M. Beňovský
- Svazok I. Mazúrek, Stanislav. *Jako žijú zli manželja a jako majú žit dobrí.* Z polštiny preložil M. Kollár. 8° (31 str.) Cena 10 kr.
- Svazok II. Matzenauer Fr. Otto, *Próvodý (processie)* v katolíckej Cirkvi. 8° (14 str.) Cena 6 kr.
- Matzenauer-Beňovský, F. O., *Anthologia* z poetickéj literat. nemeckej. Diel I. Od r. 800—1830. 8° (498 str.) viaz. v pl. 2 zl. v čarvenom plátne so zlatorezom 2 zl. 50 kr.
- *Pamiatka na prvé sv. prijímanie*, veľmi pekne v zlate a 3 barvách vyvedené, pre pp. katechetov; 1 kus 4 zl. 100 kusov 3 zl. 50 kr.

